

ŠPORTNO RAZISKOVANJE SOTESK

Bogdan Kladnik, Jamarski klub VPB Novo mesto

Želja po raziskovanjih in avanturah v slikoviti, lepi, a divji naravi je porodila nov šport, ki se je v zadnjih letih začel razvijati tudi pri nas. Plavanje po brzicah, raziskovanje sotesk in spuščanje po slapovih nam odkrivajo drugače povsem nedostopne predele narave. S športnim raziskovanjem sotesk je verjetno začel (okoli leta 1890) znameniti francoski speleolog E. A. Martel. Danes ta je šport v Franciji, Italiji in Španiji že precej razširjen, o spustih po soteskah in kanjonih je napisanih tudi že nekaj vodičev in priročnikov.

Pri nas bi lahko za začetek šteli kar raziskovanje Škocjanskih jam - že leta 1815 je Jožef Eggenhofner preplaval del podzemske Reke, 1839 pa se je v jame spustil s splavom in baklo še Jakob Svetina. Za tiste čase vsekakor izredni dejanji. V novejšem času sta s športnim raziskovanjem začela (kolikor je znano) Rado Smerdu in Peter Skoberne, ki sta avgusta 1983 preplavala korita Mostnice v Bohinju.

Slovenija je večinoma hribovita dežela in ima za razvoj tega športa precejšnje možnosti. Naše soteske so nastale zaradi tektonskih dviganj, z vrezovanjem vodnih tokov v površje, večinoma v apnenec. Skorajda vse so naravne znamenitosti in posebnosti, izredno slikovite in privlačne, mnoge med njimi so postale pomembne turistične točke (Blejski Vintgar, Korita Soče, Koritnice, Mostnice). Še več pa jih izletniki sploh ne poznajo in ravno tem, neznanim soteskam je namenjena naša pozornost v zadnjih nekaj letih.

Korita Mlinarice, naravni spomenik v Zgornji Trenti, so dolgo veljala za eno največjih neznank. Znan je bil le vhodni in izhodni del korit; kaj se skriva vmes, pa zaradi zavitih in previsnih, do sedemdeset metrov visokih sten, ni videl nihče.

Prvi ogledni spust smo opravili Igor Krevelj, Miha Meško, Iztok Vilić in Bogdan Kladnik v juliju 1989. Po vrveh smo se spustili v neznano in temačno sotesko ter presenečeni ugotovili, da pada voda v korita v petdesetmetrskem slapu. Zaradi nezadostne opreme smo se morali vrniti. Z Igorjem sva se teden dni kasneje vrnila s štirimi nahrbtniki alpinistične in jamarske opreme. Izbrala sva direkten spust v kotel, v katerega pada prvi slap. Petdesetmeterska vertikala naju je vodila mimo zlizanih sten in naravnega mostu ob slapu navzdol. Temu spustu po veličastnosti in lepoti pri nas ni primerjave. S plezanjem in jamarskimi spusti ter preskakujoč slapove na vrveh sva prodrla do četrtega slapu, ki sva ga poimenovala po ponesrečenem Radu Smerduju. Medtem se je zgoraj v Trenti razdivjala nevihta. Voda je začela naraščati in v že tako temačnih koritih se je povsem stemnilo. Ne vedoč, da sva že skoraj ob izhodu iz soteske, sva se po pritrjenih vrveh hitro vrnila na površje.

Sotesko sva ponovno obiskala dober mesec kasneje. Čez že poznane predele je šlo zdaj veliko hitreje. Prišla sva do petega slapu, ki v enotnem ozkem pramenu pada petindvajset metrov globoko v okroglo kotlico. Slap je pravi lepoteč in ker se mi je pravkar rodil sin Pan, sem ga brez pomišljanja krstil kot "Panov slap". Tudi naslednji predel - čudovito oblikovana izlizana korita v obliki dvojnega S - sva imenovala po domače: "Korita pričakovanja", ker je tudi Igor pričakoval naraščaj. Sledil je še izhodni slap in iz tesnega objema hladnega in vlažnega skalovja sva prišla ven na toplo svetlobo. Korita Mlinarice, čeprav danes povsem opremljena za spuste, veljajo pri nas za eno najtežje dostopnih, a tudi za eno najlepših in največastnejših korit.

Oktober istega leta sva se z Boštjanom Vebrom lotila korit Grmečice in Ribnice v Bohinju. Grmečica ni povzročala težav, saj je njena soteska kratka in tehnično ne preveč zahtevna. Napihljiv gumijast čoln sva spuščala po vrvi čez manjše slapiče in uživala v vožnji po čudovito oblikovanih kotlicah in tolmunih. Pač pa nama je soteska Ribnice, globoko vrezana ozka zajeda med Uskovnico in Pokljuko, povzročala precej več težav. Po karti sodeč soteska ne bi smela biti dolga, zato sva vanjo vstopila šele ob enajstih dopoldne, misleč, da jo bova zlahka prešla do večera. Kakšna naivna zmeta! Dvanajst ur kasneje sva se vsa utrujena in izčrpana v popolni temi privlekla iz nje. Kaj sva tedaj počela v tej soteski, mi še danes ni jasno in tudi časovno sito mi pri ureditvi občutij in spominov ni dosti pomagalo. Ozki deli korit so se neprestano menjavali, vlačila sva čoln iz tolmunov v tolmun, se spuščala čez slapove, skozi ozke prehode in med zagozdenimi debli. Zadnjo tretjino poti sva se prebijala v temi, spusti čez slapove in skozi ožine ob svetlobi ene same šibke baterije pa še nikoli niso bili prijetni. Za vsakim ovinkom sva željno pričakovala konec soteske, ki ga pa kar ni in ni hotelo biti.

Ta izkušnja me je izučila, da raziskovanje s čolnom za ozke soteske ni primerno. Potrebna pa je bila še kalvarija v Mlinarici, da smo se tega športa lotili resneje.

Maja 1990 smo se Iztok Vilič, Andrej Narobe in jaz ponovno odpravili v Mlinarico. Mislil sem, da jo po treh obiskih že dovolj dobro poznam. Vendar nas je čakalo novo presenečenje. Na začetku korit je bil vodostaj videti normalen. Spustili smo se po vrveh navzdol, jih potegnili za seboj in si s tem onemogočili vrnitev. Začuden sem ugotovil, da je bil tokrat profil soteske povsem drugačen. Kjer smo prej hodili po grušču in skalah, so nas zdaj pričakali globoki tolmun in brzice. Namesto dveh ur, kolikor bi normalno potrebovali za prehod, smo se z nezadostno opremo prebijali skozi ožine ves dan. Divje vode pa so se prav razbesnele šele malo pred izhodom. Naprej nismo mogli, nazaj pa tudi ne. Čakati na reševalce v mrzli in vlažni soteski nismo hoteli, zato smo se odločili, da izplezamo po steni navzgor. Edini preplezljiv del stene pa je bil tudi najbolj krušljiv in preplezati smo morali eno naših najtežjih smeri. Na zgornji rob stene smo se prigrebli že v trdi temi. Po vsem tem nam je spoštovanje do silovite moči vode močno naraslo.

Za naslednjo sezono (ta šport je mogoč v glavnem le v poznem poletju in zgodnji jeseni) sva se z Andrejem oskrbela z boljšo opremo: neoprenska obleka, kapa, rokavice in čevlji, debeline 4-7 mm, so naju ščitili pred hladno vodo (8-10 C), za zaščito pred udarci pa sva uporabila čelado, ščitnike za kolena in rešilni jopič, ki obenem poskrbi za boljšo plovnost. Posebne potapljaške plavuti, ki sva jih lahko nataknila na čevlje, so nama omogočale večjo gibljivost v brzicah.

Za soteske in slapove sva čez neopren oblekla še najlonski kombinezon, fotografsko in drugo opremo pa shranila v neprodušnih plastičnih posodah, kakršne uporabljajo jamarji in kajakaši.

Tako opremljena sva začela načrtno trenirati - najprej na Savi Bohinjki, zatem še na Soči. Plavala sva po posameznih brzicah, študirala obnašanje telesa v tokovih in protitokovih, ugotavljala lastno plovnost in moč vode in se učila prepoznavati nevarnosti iz same oblike vodnih grebenov in vrtincev. Najpomembnejša izkušnja, ki sva jo pri tem dobila: nikoli ne podcenjuj moči vode in ne precenjuj lastnega znanja. Brezskrbnost se lahko hitro maščuje in sorazmerno majhem pretoku vode te lahko med pol metra širokimi stenami stisne z nesluteno močjo in ves potolčen in ponižan mora priznati nemoč močnejšemu "nasprotniku".

Trening v brzicah in dosedanje izkušnje so kmalu obrodile prve sadove. Ti

V Mlinarici

se pobirajo jeseni in tudi midva sva začela s svojo "turnejo" septembra.

Dolina Učje in Globoški slapovi so lep primer, kako slabo poznamo našo malo domovino. Eni od naših najlepših slapov, ki bi jih mirno lahko postavili ob bok Peričniku, Martuljkovim slapovom ali Savici, samevajo skoraj neznani v pozabljeni dolini Učje. 9.septembra sva opravila spust po zanimivi grapi Globoškega potoka, ki priteče izpod Skutnika (1721m) v Kaninskem pogorju in se v celi vrsti slapov, visokih do štirideset metrov, izliva v rečico Učjo. Spusti čez slapove so bili prav uživaški in če k temu dodamo še namakanje v vmesnih tolmunih, potem je užitek zares popoln.

13. septembra sva bila ponovno v koritih Mlinarice. Nadomestila sva vse stare kline za spuste s svetrovci, globoke tolmune, ki smo jih prej obšli z vrvnimi prečkami in "žičnicami", pa sva tokrat enostavno preplavala. Dva dni kasneje sva preplavala korita Mostnice v Bohinju, dan zatem pa še rečico Učjo. Ta priteče iz Italije in se po 6km dolgi, globoki in skoraj povsem nedostopni dolini prebija do Soče. Učji grozi, da bodo zaradi gradnje hidrocentrale del doline poplavlili in če komu, bo žal nama, saj ponuja avanturo v zares divji in nedostopni naravi.

Poglavitni razlog za to atraktivno dejavnost pa ni samo športne narave. V težko dostopne predele naših vodotokov prodiramo tudi zato, da bi vsaj za nekaj ur uživali v čimbolj neoskrunjeni in elementarno divji naravi. Žalostno pa je, da je narava ostala nedotaknjena samo še tam, kjer je za človeka izredno težko dostopna.